

מבוא לנאום המצוות

פרק ד, פסוקים א-ח

מבוא לנאום המצוות – שאלות על פרק ד פסוקים א-ח

1. לפי פס' א למה יזכו בנ"י אם יקיימו מצוות? רשמו שני דברים.
2. "לא תוסיפו... ולא תגרעו" (פסוק ב). הסבירו את הפסוק לפי רש"י, והביאו 2 דוגמאות לאיסור.
3. מתי בנ"י ייחשבו לחכמים ולנבונים בעיני העמים? (פסוק ו).
4. עיינו בפרק ד, פס' ה-ח. בפסוקים אלו מכנים את עם ישראל "הגוי הגדול".
א. מי מכנה את עם ישראל "הגוי הגדול".
ב. מהי מעלתו של "הגוי הגדול הזה"? רשמו שתי מעלות.

מבוא לנאום המצוות – נקודות להדגשה

- משה מצווה את העם לקיים את המצוות. בזכות כך יזכו לחיות ("למען תחיו"), וכן לרשת את הארץ ("ובאתם וירשתם את הארץ").
- בהמשך מצווה משה את בניי לא להוסיף על מצוות ה' או לגרוע מהן, כלומר לא להוסיף או להחסיר מצווה. רש"י מסביר שהכוונה היא שאין להוסיף או להחסיר פרט במצווה (כגון: * להוסיף – לשים 5 ציציות; לגרוע – לשים 3. * להוסיף – ליטול 5 מינים בסוכות; לגרוע – ליטול 3).
- לאחר מכן מלמד משה את "המשוואה": הליכה אחר עבודה זרה (כגון בעל פעור) = מוות. הליכה בדרך ה' וקיום מצוותיו = חיים.
- כשבניי שומרים ועושים את המצוות מתגלה חכמתם לעיני העמים.
- מעלתם (=יתרונם) של ישראל מתבטאת ב-2 דברים: (א) ה' קרוב אלינו ושומע את תפילותינו. (ב) יש לנו את התורה שיש בה חוקים ומשפטים הגונים/ישרים (ובזכות קיום דברי התורה נהיה אנשים טובים יותר).

מעמד הר סיני ואיסור עבודה זרה

פרק ד, פסוקים ט-מ

מעמד הר סיני ואיסור עבודה זרה – שאלות על פרק ד פסוקים ט"ז

1. מדוע מזהיר משה מפני שכחת המצוות לפני הכניסה לארץ?
2. א. "פן תשכח את **הדברים**..." – מהם הדברים שאסור לשכוח?
ב. "**והודעתם** לבניך ולבני בניך" – מה צריך להודיע לילדים?
3. מה היה מיוחד באופן קבלת התורה? (ראו פסוק יב).
4. איזה איסור מדגיש משה במיוחד? ומדוע?
5. מה יהיה עונשם של ישראל אם יחטאו בעבודה זרה? (פסוק כו)
6. מתי יחזרו בני ישראל מהגלות? (פסוק ל)
7. מה יהיה שכרם של ישראל אם יקיימו מצוות? (פסוק מ).

מעמד הר סיני ואיסור ע"ז – נקודות להדגשה

- לפני הכניסה לארץ מזהיר משה את העם לקיים את המצוות ומזכיר להם את מעמד הר סיני ("חורב"). משה עושה זאת דווקא עכשיו, מפני שלא יכנס איתם לארץ, ובנוסף קיום המצוות הוא תנאי לקיומם בארץ.
- משה מציין שאסור לשכוח את מעמד הר סיני ("השמר לך... פן תשכח את הדברים...") ושיש להעביר את המסורת מדור לדור ("והודעתם לבניך...").
- התגלות ה' במעמד הר סיני, בעת מתן תורה, הייתה לעיני כל עם ישראל ("השמע עם..."), לכן היא אירוע מכונן (כלומר חוויה בעלת עוצמה רבה והשפעה מכרעת על עתידו של העם היהודי) ומהווה בסיס לאמונתנו בה'.
- במתן תורה שמעו בניי את קול ה', אך לא ראו דבר. הם אמורים להבין כי אסור לעבוד לפסלים, כי לה' אין גוף ואין לו דמות הגוף.
- בפרק זה מודגש במיוחד האיסור לעבוד עבודה זרה. זה אחד האיסורים החמורים ביותר ביהדות. עבודה זרה הפוכה ומנוגדת לאמונה בה' אחד.
- **העונש על עוון עבודה זרה**: א. מיתה ("השמד תשמדון"). ב. גלות ("אבד תאבדון מהר מעל הארץ"). כאשר יחזרו בתשובה – יחזרו מהגלות.
- והפוך: **השכר על קיום מצוות**: א. אריכות ימים. ב. הישארות בארץ.

העשרה – רמב"ם (באיגרת תימן) – מעמד הר סיני הבסיס לאמונה

"זכרו מעמד הר סיני שציוונו הקדוש ברוך הוא לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו וציוונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו. הוא מה שנאמר (דברים ד, ט-י): "רַק הַשְּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נִפְשֶׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בָנֶיךָ יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחָרֵב".

וראוי לכם, אחינו, שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והידורו – שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו והטענה המביאה לידי אמת... שלא היה מקודם כמוהו וכן לא יהיה אחריו כמוהו, והוא: שתשמע אומה אחת בכללה דיבור הקב"ה, ושתראה כבודו עין בעין. ודבר זה היה שתתחזק האמונה..."

ערי המקלט בעבר הירדן המזרחי

פרק ד, פסוקים מא-מט

ערי המקלט בעבר הירדן המזרחי – שאלות על פרק ד פסוקים מא-מט

1. "אז יבדיל משה שלוש ערים...". (פסוק מא).

מדוע בוחר משה דווקא עכשיו, לפני הכניסה לארץ, להכין ערי

מקלט בעבר הירדן המזרחי? (היעזרו ברש"י).

2. א. מי גולה לעיר מקלט? ב. מדוע הוא גולה לשם?

3. הסבירו את הביטוי "גואל הדם".

4. מדוע יש חלוקה שווה של ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי

והמערבי, למרות שבמזרחי היו רק שניים וחצי שבטים?

ערי המקלט בעבר הירדן המזרחי – נקודות להדגשה

- משה מבדיל שלוש ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי: בצר (במדבר) לראובן, רמות (בגלעד) לגד וגולן (בבשן) לחצי שבט המנשה.
- משה מבדיל את ערי המקלט דווקא עכשיו, משום שנוצרה כעת – לאחר כיבוש עבר הירדן המזרחי – הזדמנות לקיים את המצווה, ויש כלל שאומר: "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה".
- תפקיד ערי המקלט לשמש מקום מקלט לרוצח בשגגה, הנמלט מידי גואל הדם. גואל הדם הוא קרובו של הנרצח שרוצה לנקום את מותו.
- יש יחס שווה בין ערי המקלט בעבר הירדן המזרחי (שלוש) ובעבר הירדן המערבי (שלוש), למרות שבמזרחי היו שניים וחצי שבטים, ובמערבי – תשעה וחצי. הסיבה לכך היא שאצל שבטי ראובן, גד וחצי מנשה היו יותר רוצחים, וכאשר יש זלזול בחיי אדם יהיו גם יותר תאונות בשוגג.